

ALMANYA'DA 2012 KASIM AYI İTİBARIYLA ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK ALANINDA MEYDANA GELEN ÖNEMLİ GELİŞMELER

1. İstihdam Piyasası

2012 Kasım ayında çalışanların sayısı, bir ay öncesine göre 2.000 artarak 41,94 milyon olarak kayıtlara geçmiştir. Federal İstatistik Dairesi'nin verilerine göre, bir yıl öncesine kıyaslandığında çalışanların sayısı 279.000 (% 0,8) artış göstermiştir. Ayrıca, Eylül 2012 itibariyle sigortaya tabi çalışanların sayısı bir yıl öncesine göre 407.000 (% 1,4) artarak 29,39 milyon olarak kaydedilmiştir.

Öte yandan, ikinci basamak işsizlik parası alanların istihdam edildiği statüde çalışanların sayısı, Ekim 2012'de bir yıl öncesine göre 20.000 (% 12) azalarak 143.000 olarak kayıtlara geçmiştir. Düşük ücretli işlerde çalışanların sayısı ise 2012 Eylül ayı itibariyle bir yıl öncesine göre 78.000 (% 1,6) azalarak 4,75 milyona inmiştir. Diğer taraftan, aynı dönemde sigortalı çalışanların % 9'unu teşkil eden 2,64 milyon sigortalı gelirlerini artırmak amacıyla düşük ücretli ikinci bir işte çalışmıştır. Bu sayı bir yıl öncesine göre 46.000 (% 1,8) daha fazladır.

Serbest olarak çalışanların sayıları (kendi aile şirketlerinde çalışanların sayıları da dahil), 2012 yılının üçüncü çeyreğinde 3.000 (% 0,1) azalarak 4,55 milyona yükselmiştir.

Bölgesel olarak değerlendirildiğinde sigortaya tabi çalışanların sayısı, Eylül 2012 itibariyle bir yıl öncesine göre Batı Almanya'da % 1,5, Doğu Almanya'da ise % 0,8 oranında artmıştır. En büyük artış % 2,9 ile son 5 ayda olduğu gibi bu ay da Berlin Eyaletinde gerçekleşirken, geçen aylarda olduğu gibi sadece Saksonya-Anhalt Eyaletinde % 0,8 oranında azalma kaydedilmiştir.

Çalışan sayıları sektörlere göre değerlendirildiğinde, bir yıl öncesine göre hemen hemen tüm sektörlerde artışlar devam etmiştir. Hizmet sektöründe 131.000 (% 4,2), imalat sektöründe 93.000 (% 1,4), sağlık ve sosyal hizmet alanlarında 71.000 (%2,2) artış gerçekleşmiş, ödünç işçi veren sektörde ise – 57.000 (% - 6,7) azalma kaydedilmiştir.

Alınan kesinleşmemiş en son verilere göre, 2012 Eylül ayında 58.000 çalışana kısa süreli çalışma ödeneği ödenmiştir. Bu sayı bir ay öncesine göre 23.000 daha fazla olup, bir yıl öncesine göre 6.000 daha azdır.

Kesinleşen en son verilere göre ise, 2012 Mayıs ayında 77.000 sigortalı kısa süreli çalışma ödeneği almıştır.

2. İşsiz Sayıları

Almanya'daki işsizlerin sayısı, Kasım 2012'de bir ay öncesine göre 2.000 (% 0,1) azalarak 2.751.000 olarak kaydedilmiştir. 2012 Kasım ayı işsiz sayısında bir yıl öncesine kıyaslandığında 38.000 (% 1) artış kaydedilmiştir.

İşsizlerin sayısı bölgesel olarak değerlendirildiğinde Batı Almanya'da Kasım 2012 itibariyle bir ay öncesine göre 4.000 (% 0,2) azalarak 1.926.000'e, Doğu Almanya'daki işsizlerin sayısı ise bir ay öncesine göre 2.000 (% 0,2) artarak 826.000'eyükselmiştir. Aynı ay itibariyle işsizlerin sayısı, bir yıl öncesine göre Batı Almanya'da 74.000 (% 4) artarken, Doğu Almanya'da ise 36.000 (% 4) azalmıştır.

İşsizlik oranı 2012 Kasım ayında geçen ay olduğu gibi % 6,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, bir yıl öncesine göre % 0,1 daha fazladır. Yine 2012 Kasım ayı itibariyle bölge olarak işsizlik oranı, Batı Almanya'da % 5,6, Doğu Almanya'da ise % 9,8 olarak kayıtlara geçmiştir. Geçen yılın aynı dönemine göre işsizlik oranı, Batı Almanya'da % 0,1 artarken, Doğu Almanya'da % 0,4 azalmıştır.

Diğer taraftan, yabancı işsizlerin sayısı 2012 Kasım ayı itibariyle bir ay öncesine göre 17 azalarak 464.786'ya (% 13,9) inmiştir. Ayrıca, aynı dönem itibariyle işsiz vatandaşlarımızın sayısı bir ay öncesine göre 1.339 azalarak 140.481 (% 20,8) olarak kayıtlara geçmiştir. İşsiz vatandaşlarımızın sayısı bir yıl öncesine göre 2.439 artmıştır.

3. I. ve II. Basamak İşsizlik Parası Alanların Sayısı

Kasım 2012'de 2.751.000 işsizin 864.000'i (% 31) birinci basamak işsizlik parası alırken, 1.887.000'i (% 69) ikinci basamak işsizlik parası almıştır. Bir ay öncesine göre birinci basamak işsizlik parası alanların sayısı 18.000 (% 2), ikinci basamak işsizlik parası alanların sayısı ise 20.000 (% 1) azalmıştır. Bir yıl öncesine göre kıyaslandığında birinci basamak işsizlik parası alanların sayısı, 95.000 (% 12) artmış, ikinci basamak işsizlik parası alanların sayısında geçen aylarda da olduğu gibi düşüş devam etmiştir, bu sayı Kasım 2012'de 56.000 (%3) azalmıştır.

4. İkili ve Çok Taraflı Sözleşmelerin Uygulanmasına İlişkin Değerlendirmeler

Türkiye-Almanya İstisna Akdi İşgücü Anlaşması çerçevesinde Almanya’da 2012 Kasım ayında 254’ü inşaat sektöründe, 307’si inşaat yan sanayiinde ve 1’i demir çelik sektöründe olmak üzere toplam 562 vatandaşımız istihdam edilmiştir.

5. Önemli Mahkeme Kararları

5.1. ABAD’ın 8 Kasım 2012 tarih ve C-268/11 sayılı hak edilen oturma izninin geriye dönük olarak iptal edilemeyeceğine dair A. Gülbahçe Kararı

Avrupa Birliği Adalet Divanı, 8 Kasım 2012 tarih ve C-268/11 sayılı Atilla GÜLBAHÇE adlı Türk vatandaşıyla ilgili görülen davanın Kararında, 1/80 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı’nın 6’ncı maddesinin 1’inci fıkrası şartlarının yerine getirilmesiyle Türk vatandaşlarınca üye ülkelerde hak edilen oturma izninin, kural olarak geriye dönük olarak iptal edilemeyeceğine hükmetmiştir.

Türk vatandaşı Atilla Gülbahçe, 1997 yılında bir Alman vatandaşı ile evlendikten sonra, 8 Haziran 1998 tarihinde aile birleşimi yoluyla Almanya’ya gelmiştir. Hamburg Yabancılar Dairesi tarafından Temmuz 1998’de düzenlenen oturma izni, Temmuz 1999’da, Ağustos 2001 tarihinde ve Ocak 2004’de uzatılmıştır. Ayrıca, yetkili İş Ajansı 29 Eylül 1998 tarihinde anılan vatandaşımız için süresiz çalışma izni düzenlemiştir.

Alman makamları Temmuz 2005’de Atilla Gülbahçe’nin 1 Ekim 1999 tarihinden beri Alman eşinden ayrı yaşadığını öğrenmişlerdir. Bunun üzerine Hamburg Yabancılar Dairesi, 29 Ağustos 2006 tarihli idari işlemle Gülbahçe adına düzenlenmiş Ağustos 2001 ve Ocak 2004 tarihli oturma izinlerini geriye dönük olarak iptal etmiştir. Hamburg Şehir İdaresi, evlilik birliği Almanya’da 2 yıl sürmediğinden, Atilla Gülbahçe adına düzenlenen bağımsız oturma izinleri hükmünü kaybetmiştir şeklinde kararını gerekçelendirmiştir. Diğer taraftan A.Gülbahçe, geriye dönük iptal kararından dolayı 1 yıl aynı işveren nezdinde çalışması bulunmadığından Ortaklık Konseyi Kararı’nın 6’ncı maddesinin 1’inci fıkrasında öngörülen „Bir üye ülkenin yasal işgücü piyasasına kurallara uygun şekilde dahil olan bir Türk işçisi 1 yıllık yasal çalışmadan sonra, aynı işyeri nezdinde çalışma iznini uzatırma hakkına sahiptir“ hükmünün şartlarını da yerine getirememektedir. Bunun üzerine A. Gülbahçe’nin 03.07.2007 tarihinde Hamburg İdare Mahkemesi’nde anılan karara karşı açtığı dava reddedilmiştir.

Daha sonra temyiz mahkemesi olan Hamburg Eyalet İdare Mahkemesi, A. Gülbahçe'nin, 2 yıllık evlilik birliği süresini doldurmadığını ve Ortaklık Konseyi Kararı'nın 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrası şartlarını yerine getirmediğini tespit etmiş, ancak oturma izninin, 1998 yılında verilen hale yasal olan süresiz çalışma izninden dolayı 1/80 sayılı OKK'nın 10'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında öngörülen ayrımcılık yasağı ışığındaki ABAD'ın içtihatı doğrultusunda uzatılması gerektiğine hükmetmiştir. Bu bağlamda Hamburg İdare Mahkemesi, hem Ağustos 2001 ayında hem de Ocak 2004 ayında üye ülkede düzenli olarak istihdam piyasasına dahil olan Gülbahçe'nin üye ülke istihdam piyasasına dahil olma hakkının sadece devletin meşru menfaatlerinin korunmasına yönelik nedenlerle geri alınabileceğine, böyle bir durumun da burada sözkonusu olmadığına hükmetmiştir.

Hamburg Şehir İdaresi'nin bu karara karşı temyize başvurusu üzerine, Federal İdare Mahkemesi, bu kararı iptal ederek, davayı yeniden Hamburg Eyalet Mahkemesi'ne iade etmiştir. Federal İdare Mahkemesi, 1/80 sayılı OKK'nın 10'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının ne geçmiş için bir oturma izni hakkı, ne de somut bir işten bağımsız bir ikamet hakkı doğurmadığını tespit etmiştir. 8 yıllık bir ikametden sonra süresiz çalışma izni verilmesini öngören 1980 yılında geçerli olan düzenlemeden farklı olarak, Alman vatandaşlarının eşlerinin süresiz çalışma izinleri Eylül 1998 tarihinde yürürlüğe giren Çalışma İzinleri Tüzüğüne göre verildiğinden, böyle bir düzenlemenin, 1/80 sayılı OKK'nın 13'üncü maddesinde öngörülen mevcut durumda kötüleşme yapılamaz ilkesini ihlal edemeyeceğine hükmetmiştir.

Bunun üzerine Hamburg İdare Mahkemesi, davada karar verilebilmesi için ABAD tarafından AB hukukunun yorumlanmasına gerek olduğu görüşüyle ön karar alınabilmesi için ABAD'a başvurmuştur. Hamburg İdare Mahkemesi başvurusunda, üye ülkede ikamet izninin süresini aşan bir süreyle çalışan ve bu süre zarfında bu izinden kaynaklanan devletin meşru menfaatlerine aykırı olmayan haklarını kullanabilen bir Türk işçisinin oturma izninin, üye ülke tarafından bu iznin tanzim edildiği tarihteki düzenlemeye dayanılarak geriye dönük olarak iptal edilmesini, 1/80 sayılı OKK'nın 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının yasaklayıp yasaklamadığının tespitini talep etmiştir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı, kararında "bir taraftan Türkiye Cumhuriyeti, diğer taraftan Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Topluluk üyesi ülkelerce 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 23 Aralık 1963 tarih ve 64/732/EWG sayılı Konsey Kararı ile Topluluk adına kabul, tasdik ve teyit edilen Anlaşma uyarınca kurulan Ortaklık Konseyi'nin 19.9.1980 tarihli

ve 1/80 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrası'nı aşağıdaki şekilde yorumlamıştır:

ABAD, 1/80 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının, Türk işçisinin oturma iznini aldatma yoluyla elde etmemiş olması ve idari işlemin 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında belirtilen bir yıllık yasal çalışma döneminin akabinde gerçekleşmiş olması halinde, üye ülke yetkili makamlarınca bir Türk işçisinin oturma izninin, bu iznin düzenlendiği tarihteki milli hukuk düzenlenmesinden dolayı oturma izninin düzenlenmesine dair nedenlerin ortadan kalktığı gerekçesiyle geriye dönük iptal edilmesini engellediğine hükmetmiştir.

5.2. Federal İş Mahkemesi'nin 15 Kasım 2012 tarih ve 6AZR 339/11 sayılı işverenin iş başvurusu yapan kişiye cezai soruşturmaya uğrayıp uğramadığına ilişkin soru sorma hakkına sahip olmadığına dair Kararı

İşveren, işyeri başvurusunda bulunan kişilere olası cezai soruşturmalara ilişkin soru yöneltebilir. Nesnel bir sebebi olmayan bu tür bir soru, Verileri Koruma Kanunu'nun ihlali anlamına gelmektedir. Ancak, işverenin buna rağmen böyle bir soru yönelmesi ve iş başvurusunda bulunan kişinin de Verileri Koruma Kanunu'ndan doğan haklarının bilincinde olarak böyle bir soruya yanlış cevap vermesi veya cevapsız bırakması halinde işveren, işçi ile bağtlanan hizmet sözleşmesini yanlış beyandan dolayı feshedemez.

1961 yılında doğan davacı, 2009 yılında bir yüksek okulda öğretim görevlisi olarak çalışmak üzere başvuruda bulunmuştur. Başvuru sırasında davacının "sabıkasının bulunup bulunmadığı, savcılık tarafından hali hazırda kendisi hakkında bir soruşturmanın yürütülüp yürütülmediği, ya da son 3 yıl içerisinde böyle bir soruşturmanın yapıp yapılmadığı" şeklinde sorular içeren formleri doldurması istenmiştir. Davacı konuya ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadan formleri imzalamıştır. 15 Eylül 2009'da kendisiyle bu işyerinde bir hizmet sözleşmesi yapılmıştır. İşveren, bir ihbar üzerine Ekim 2009'da savcılığa başvurarak çalışan hakkında savcılıkça yürütülmüş soruşturma olup olmadığını sormuş, savcılığın böyle bir durumu teyit etmesi üzerine yüksek okul idaresi, başvurusunda yalan beyanda bulunduğu gerekçesiyle davacının sözleşmesini feshetmiştir. Davacı, sözleşmesinin feshinin hükümsüz olduğu iddiası ile mahkemeye gitmiştir.

İş Mahkemesi ve Eyalet İş Mahkemesi, sözleşmenin feshinin hükümsüz olduğuna hükmetmiştir. Federal İş Mahkemesi de temyiz davasında davacıyı haklı bulmuştur. Mahkeme'ye göre nesnel bir sebep olmadan, yasal düzenlemelerin izin vermediği ya da kişinin onayı olmadığı hallerde, kişiye ait verilerin korunması ilkesi açısından iş başvurusunda bulunan kişilere bu tür soruların yöneltilmesi yasaktır. Bir öğretim görevlisinin istihdamında daha önce yapılmış soruşturmalara ilişkin soruların yöneltilmesi gereksiz olduğu gibi, ayrıca Verileri Koruma Kanunu'nda da buna izin veren bir hüküm bulunmamaktadır. Kişinin hakkında soruşturma yapıp yapılmadığına yönelik bu tür sorulara verilen yanlış cevaplardan dolayı hizmet sözleşmesinin feshedilmesi, Anayasa tarafından koruma altında bulunan "genel kişilik hakkı ilkesi"nin ihlali anlamına gelmektedir.

5.3. Federal İş Mahkemesi'nin 14 Kasım 2012 tarih ve 5 AZR 886/11 sayılı çalışanın işgöremezlik durumunun birinci gününde doktor raporu ibraz etme yükümlülüğü bulunduğuna dair Kararı

Ücretlerin Ödenmesine İlişkin Kanun'un 5'inci maddesinin 1'inci fıkrasının 1'inci cümlesine göre, işverenin, işgöremezlik durumunun birinci gününde çalışandan işgöremezlik durumu ve süresini gösterir bir doktor raporu isteme hakkı bulunmaktadır. Böyle bir talep hakkının kullanılmasında işverenin takdir hakkını kullanması özel koşullara bağlı değildir.

Davacı davalı radyo istasyonunda redaktör olarak çalışmaktadır. 30 Kasım 2010 tarihinde bir görev seyahatine çıkma başvurusu işveren tarafından reddedilmiştir. 29 Kasım 2010 tarihinde konuyu tekrar açması üzerine kendisine izin verilmeyeceği tekrarlanmıştır. 30 Kasım 2010'da hasta olduğunu bildirerek işe gelmeyen davacı çalışan, bir gün sonra tekrar işe gelmiştir. Bunun üzerine işveren tarafından çalışana, bundan böyle hastalıktan dolayı işgöremezlik halinde, birinci gün bir doktora giderek, durumu doktor raporu ile kanıtlaması talimatı iletilmiştir. Davacı çalışan işverenin böyle bir talimat vermesinin iş hukukuna aykırı olduğunu, işverenin böyle bir talepte bulunabilmesi için nesnel bir sebepe ihtiyaç olduğunu ve ayrıca toplu sözleşmenin de bunu öngörmediğini iddia ederek, bahsi geçen talimatın iptalini İş Mahkemesi'nden talep etmiştir.

Çalışanın talebi, tüm yargı yollarında reddedilmiştir. Federal İş Mahkemesi, işverenin böyle bir talepte bulunmak için özel bir nesnel nedene ihtiyacı olmadığına, işverenin şüphe üzerine ancak doktor raporu isteyebileceğinin de şart olmadığına hükmetmiş, ayrıca, işverenin böyle bir hakkı bulunmadığına dair toplu sözleşmede de hüküm bulunmadığını tespit etmiştir.

6. Sayısal Veriler

	Aylık Veriler		2011 Kasım Ayına Göre	
	Kasım 2012	Ekim 2012	Artma (+) veya Azalma (-)	Yüzde (%) olarak
Tüm Çalışanlar		41.943.000		0,7
Sigortaya tabi işlerde çalışanlar	29.390.700 (Eylül 2012)	29.137.600 (Ağustos 2012)		1,4
İşsizler	2.751.480	2.753.354	38.426	1,4
* erkekler % 53,0	1.457.122	1.447.108	40.568	2,9
* kadınlar % 47,0	1.294.358	1.306.246	-2.142	-0,2
* 25 yaşını doldurmamış % 9,0	246.603	253.746	12.530	5,4
* 50 yaşını doldurmuş % 32,4	890.530	887.037	24.575	2,8
* 55 yaşını doldurmuş % 19,4	534.257	532.279	19.774	3,8
* Almanlar % 83,0	2.282.801	2.284.587	16.244	0,7
* Yabancılar % 16,9	464.786	464.803	21.760	4,9
* Türkler	140.481	141.820	2.439	
İşsizlik oranları (%)				
* Tüm çalışanlar	6,5	6,5	6,4	
Erkekler	6,5	6,4	6,3	
Kadınlar	6,5	6,5	6,5	
25 yaşını doldurmamış olanlar	5,3	5,4	5,0	
50 yaşını doldurmuş olanlar	7,3	7,3	7,5	
- Yabancılar	13,9	13,9	13,7	
- Almanlar	5,8	5,8	5,8	
- Türkler	20,8	21,0	21,2	
Bildirilen açık işler				
-Ay başından beri	157.614	156.584	-35.336	-18,3
- Yıl başından beri	1.885.461	1.727.847	-181.890	-8,8
- Halen mevcut	450.605	468.074	-41.343	-8,4
Yardım alanlar				
Birinci basamak işsizlik parası	805.816	776.976	86.904	12,1
İkinci basamak işsizlik parası	4.334.874	4.355.236	-106.993	-2,4
Sosyal yardım	1.675.735	1.683.503	-22.376	-1,3

Kaynak: Federal İş Ajansı